

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНИКА**

Факультет/інститут економічний

Кафедра обліку і оподаткування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Судова економічна експертиза

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма Облік і оподаткування

Спеціальність D1 Облік і оподаткування

Галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право»

Затверджено на засіданні кафедри обліку і оподаткування
Протокол № 8 від 02 грудня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Судова економічна експертиза
Викладач	Максимів Ю.В., к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
Контактний телефон викладача	+38(097)1930790
Е-mail викладача	yuliia.maksymiv@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій: https://koia.pnu.edu.ua/hrafik-provedennia-konsultatsij/
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Для виявлення економічних правопорушень та збору доказів під час розгляду цивільних, кримінальних, господарських та адміністративних справ виникає необхідність використання спеціальних економічних знань атестованих судових експертів. Проведення судової економічної експертизи дає змогу захистити права та інтереси суб'єктів господарювання або підтвердити протиправні економічні діяння у ході проведення досудового слідства, суду чи перевірок контролюючими органами.</p> <p>Реалізувати таке завдання може висококваліфікований спеціаліст на основі здобутих знань з курсу Судова економічна експертиза. Це зумовлено тим, що предметом вивчення навчальної дисципліни є процеси, пов'язані з організацією та проведенням судової економічної експертизи сумнівних господарських операцій фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, які винесені на досудове розслідування та судовий розгляд і підтвердження достовірності яких потребує використання спеціальних економічних знань атестованих експертів-бухгалтерів.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета: формування у студентів теоретичних знань із судової економічної експертизи економічних правопорушень, методики й організації її проведення, а також ознайомлення студентів з можливостями використання таких знань у практичній фаховій діяльності.</p> <p>Цілі: вивчення методичних й організаційних основ проведення судової економічної експертизи економічних правопорушень суб'єктами експертної діяльності України. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент опанує нормативно-правові акти, які регулюють порядок проведення судово-експертної діяльності в Україні; класифікацію судової експертизи за різними ознаками; відмінності судової економічної експертизи від інших форм контролю; предмет, об'єкти і методи судової економічної експертизи; межі компетенції бухгалтера експерта при використанні різних об'єктів дослідження в тому числі свідчення свідків, звинувачених та інших матеріалів справи; підстави призначення і проведення судової економічної експертизи; методику дослідження судовою економічною експертизою основних фінансово-господарських операцій; суб'єкти судової економічної експертизи; права, обов'язки та відповідальність експерта-бухгалтера; порядок атестації судових експертів; інформаційне забезпечення судової економічної експертизи; процес проведення судової економічної експертизи та її стадії; вимоги, які пред'являються до висновку судового бухгалтера-експерта.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><i>Компетентності</i></p> <p>Здатність розуміти роль судово-економічної експертизи у системі економічної безпеки та правоохоронної діяльності України.</p> <p>Знання нормативно-правових засад призначення та проведення судово-економічної експертизи.</p> <p>Здатність розмежовувати судово-економічну експертизу, ревізію та аудит за правовою природою, завданнями та процесуальним статусом.</p> <p>Вміння визначати предмет, об'єкти та методи судово-економічної експертизи.</p> <p>Здатність організовувати процес проведення судово-економічної експертизи відповідно до встановлених процедур.</p>	

Вміння здійснювати експертне дослідження фінансово-господарських операцій та виявляти порушення законодавства.

Здатність застосовувати методiku дослідження правопорушень, пов'язаних з ухиленням від сплати податків та іншими економічними злочинами.

Вміння складати обґрунтований і процесуально коректний висновок судового експерта.

Здатність оцінювати доказове значення експертного висновку та визначати обставини, що сприяють вчиненню економічних правопорушень.

Програмні результати навчання:

Пояснювати сутність економічного контролю та його місце у системі забезпечення економічної безпеки держави та розуміти систему органів економічного контролю та їх повноваження у сфері правоохоронної діяльності.

Визначати правові підстави призначення судово-економічної експертизи та порядок її проведення, а також розмежовувати судово-економічну експертизу, ревізію та аудит за процедурними та методичними ознаками.

Ідентифікувати предмет і об'єкти судово-економічної експертизи та добирати відповідні методи дослідження.

Здійснювати експертне дослідження операцій з грошовими коштами, матеріальними запасами, основними засобами, різними видами розрахунків тощо.

Організовувати процес проведення експертизи на різних стадіях кримінального провадження.

Складати висновок судового експерта відповідно до встановлених вимог та обґрунтовувати отримані результати.

Оцінювати доказове значення експертного висновку та формулювати рекомендації щодо усунення причин і умов, що сприяють вчиненню економічних правопорушень.

5. Організація навчання

Обсяг курсу – 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин	
	Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти
лекції	16	6
практичні	14	4
самостійна робота	60	80

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Статус дисципліни
I	D1 Облік і оподаткування	перший	вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема, план	Кількість годин (денна форма здобуття освіти/заочна форма здобуття освіти)		
	лекція	практичне заняття	самостійна робота студента
Тема 1. Економічний контроль у системі забезпечення економічної безпеки та правоохоронної діяльності України 1.1. Поняття економічного контролю в умовах трансформації системи економічної безпеки держави 1.2. Система органів економічного контролю в Україні: повноваження та взаємодія.	2/-	2/-	8/8

<p>1.3. Податковий та фінансовий контроль в умовах воєнного стану.</p> <p>1.4. Ревізія у кримінальному провадженні: процесуальні особливості.</p> <p>1.5. Відмінні риси судово-економічної експертизи, що відрізняють її від ревізії, яку проводять за ініціативою правоохоронних органів, і аудиту.</p>			
<p>Тема 2. Судово-економічна експертиза, її види та завдання.</p> <p>1. Поняття про судові експертизи та їх зв'язок з правоохоронною діяльністю.</p> <p>2. Види судових експертиз.</p> <p>3. Сутність судово-економічної експертизи та її зв'язок з практикою бухгалтерського обліку.</p> <p>4. Завдання судово-економічної експертизи та їх зміст.</p> <p>5. Історичні аспекти розвитку судово-економічної експертизи.</p>	2/-	2/-	8/12
<p>Тема 3. Предмет і метод судово-економічної експертизи.</p> <p>1. Предмет і об'єкти судово-економічної експертизи.</p> <p>2. Методи, методичні прийоми і процедури судово-економічної експертизи.</p>	2/2	2/2	8/10
<p>Тема 4. Організація судово-економічної експертизи.</p> <p>1. Загальна організація судово-економічної експертизи в Україні.</p> <p>2. Процес судово-економічної експертизи та його стадії.</p> <p>3. Порядок атестації судових експертів та основні кваліфікаційні вимоги до них.</p> <p>4. Організація інформаційного забезпечення судово-економічної експертизи.</p> <p>5. Планування проведення судово-економічної експертизи.</p>	2/2	2/-	12/12
<p>Тема 5. Організаційна стадія судово-економічної експертизи.</p> <p>1. Порядок призначення судово-економічної експертизи.</p> <p>2. Зміст та структура постанови (ухвали) про призначення судово-економічної експертизи.</p> <p>3. Проведення судово-економічної експертизи на стадії попереднього розслідування.</p> <p>4. Проведення судово-економічної експертизи в експертних установах.</p> <p>5. Методика проведення економічної експертизи у суді.</p> <p>6. Права, обов'язки і відповідальність судового експерта.</p> <p>7. Права обвинувачуваного в разі призначення та провадження судово-економічної експертизи.</p>	2/-	2/-	8/12
<p>Тема 6. Методика дослідження судово-бухгалтерською експертизою основних фінансово-господарських операцій.</p> <p>1. Експертне дослідження операцій із грошовими коштами в касі та на рахунках у банку.</p> <p>2. Експертне дослідження операцій з основними засобами, малоцінними та швидкозношуваними предметами.</p> <p>3. Експертне дослідження операцій з матеріальними запасами.</p> <p>4. Експертне дослідження операцій, пов'язаних з виробництвом та реалізацією продукції.</p> <p>5. Експертне дослідження операцій з розрахунків з персоналом.</p> <p>6. Експертне дослідження операцій із цінними паперами.</p> <p>7. Методика проведення судово-економічної експертизи фінансових результатів діяльності підприємства.</p> <p>8. Методика проведення судово-економічної експертизи правопорушень, пов'язаних з ухиляннями від сплати податків</p>	2/2	2/-	8/14

<p>Тема 7. Завершальна стадія судово-економічної експертизи.</p> <p>1. Висновок експерта-бухгалтера, його структура та методика складання.</p> <p>2. Особливості складання висновку експертизи, що виконується під час судового розгляду, та повідомлення про неможливість дати висновок.</p> <p>3. Оцінка висновку експерта-бухгалтера слідчими.</p> <p>4. Виявлення та усунення обставин, що сприяють вчиненню правопорушень у провадженні судово-економічної експертизи.</p>	4/-	2/2	8/12
Разом	16/6	14/4	60/80

6. Система оцінювання навчальної дисципліни	
<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Система оцінювання 100 бальна: бали накопичуються за різні види робіт протягом навчального процесу, а підсумкова залікова оцінка виставляється на останньому практичному занятті.</p> <p>Зараховано – “відмінно” 90-100 балів (А – за шкалою ECTS) – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p>Зараховано – “добре” 70-89 балів (за шкалою ECTS: 80-89 – В; 70-79 – С) – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках;</p> <p>Зараховано – “задовільно” 50-69 балів (за шкалою ECTS: 60-69 – D; 50-59 – E) – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки;</p> <p>Незараховано - менше 50 балів (за шкалою ECTS: 26-49 – FX; 1-25 – F) – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p>
	<p>Система оцінювання навчальної дисципліни включає два види контролю: поточний і підсумковий.</p> <p>Накопичення балів студентом під час вивчення дисципліни проводиться у такому співвідношенні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поточне оцінювання – 65 балів (усні відповіді, розв’язання практичних ситуацій, тести, контрольна робота). - самостійна робота – 35 балів (індивідуальне завдання та тести КСР) <p>За кожен вид робіт студент отримує оцінку в 100 бальній шкалі.</p> <p>Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Також за рішенням кафедри обліку і оподаткування здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали (див. «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», URL: https://surl.li/wmmuhb; “Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника” URL: https://surl.li/dxovqb)</p>

Вимоги до письмових робіт	Студент виконує одну контрольну роботу. Головна мета – перевірка ступеня засвоєння студентами теоретичних положень курсу (студенти заочної форми навчання виконують контрольну роботу у формі домашньої контрольної роботи та захищають під час останнього практичного заняття). У разі відсутності здобувача при написанні контрольної роботи йому надається можливість виконати цей вид роботи в межах індивідуально-консультативної роботи з викладачем або в межах визначеного викладачем відповідного практичного заняття.
Практичні заняття	Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і практичні навички з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінки за практичне заняття враховуються при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни
Самостійна робота	Загальний обсяг годин самостійної роботи студента, що відводиться на вивчення дисципліни «Судова економічна експертиза» складає 60 годин для студентів денної форми навчання та 80 год - для заочної форми навчання. Студентам пропонується виконання завдань, що розміщені у Системі дистанційного навчання Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://d-learn.pnu.edu.ua). Згідно графіку навчального процесу в період контролю за самостійною роботою студент проходить тестування на платформі дистанційного навчання.
Методи навчання	<p>Наочні методи навчання - ґрунтуються на візуальному сприйнятті інформації для полегшення вивчення навчального матеріалу (використання ілюстрацій, графіків, схем, мультимедійних матеріалів (презентації, відео).</p> <p>Інтерактивні методи навчання - ґрунтуються на принципі зворотного зв'язку, коли здобувач освіти отримує відповіді, зауваження та поради щодо певної проблематики від викладача чи одногрупників; коли здобувачі освіти взаємодіють між собою, а викладач виступає координатором та наставником, а також стежить за дотриманням навчальних та етичних норм (відповіді на запитання та опитування думок здобувачів освіти, кейс-стаді тощо).</p> <p>Практичні методи навчання - передбачають виконання задач та вправ, які спрямовані на розвиток навичок і практичного застосування знань.</p> <p>Інноваційні методи навчання - поєднують інтерактивні та комп'ютерні технології. Серед інноваційних методів навчання використовуються: компетентісний метод, використання інформаційно-комунікаційних технологій та діджитал-інструментів. Зокрема, інструменти Google та Mentimeter.</p> <p>Методи дистанційного навчання - ґрунтуються на використанні інформаційних технологій, в т.ч. університетської системи дистанційного навчання (https://d-learn.pnu.edu.ua), платформ для організації відеоконференцій: Zoom Video Communications.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань.
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік (виставляється на підставі результатів поточного контролю (виконання практичних завдань, контрольної роботи, самостійної роботи студента)

7. Політика курсу

Письмові роботи: студент повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання у визначений для контролю самостійної роботи період згідно графіку навчального процесу.

Здобувачі вищої освіти, які були недопущені або не з'явилися на підсумковий контроль, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіка ліквідації академзаборгованості за встановленими в університеті правилами.

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається «Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (URL: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>). Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише для виконання он-лайн тестування. Для обчислень можна використовувати калькулятор.

Вживати їжу та напої під час занять в аудиторії забороняється (крім води або за медичними показаннями).

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а «нб» округляється.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (на 20% менше).

У студентів є можливість отримати додаткові бали пройшовши онлайн курси на навчальних платформах Prometheus, Coursera (чи інших рекомендованих кафедрою обліку і оподаткування: URL: <https://koia.pnu.edu.ua/platformy-dlia-neformalnoi-osvity/>). Слід враховувати, що приймаються сертифікати, які розширюють знання з дисципліни «Судова економічна експертиза». Попередньо студент повинен погодити коректність обраного курсу (написавши лист на електронну адресу: yuliia.maksymiv@cnu.edu.ua).

Результати неформальної освіти визнаються згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (URL: <https://surl.li/xpiocw>)

При використанні технологій штучного інтелекту студенти повинні дотримуватись «Рекомендацій щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти» (URL: <https://surl.li/zntijk>)

8. Рекомендована література та інші джерела

1. Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” (зі змінами і доповненнями) від 16.07.99 р. № 996 – XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Закон України “Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні” від 26.01.1993 № 2939-ХІІ (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>
3. Закон України “Про судову експертизу” від 25.02.1994 р. № 4038-ХІІ (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
4. Інструкція про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах, затверджена наказом Міністерства юстиції України від 12.12.2011 р. № 3505/5, сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11#Text>
5. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджені наказом Міністерства юстиції України 08.10.1998 р. № 53/5 (назва в редакції від 15.07.2008 р.), сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>
6. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua>.
8. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
10. Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів від 09.08.2005 № 86/5, сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
11. Порядок ведення державного Реєстру атестованих судових експертів від 29.03.2012р. № 492/5, сайт Верховної ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
12. Порядок присвоєння кваліфікаційних класів судових експертів працівникам науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України від 30.12.2011 р. № 3660/5, сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua>
13. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 р. № 8 «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах», сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
14. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України, URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
15. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV (із змінами та доповненнями), сайт Верховної ради України. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua>.
16. Судово-бухгалтерська експертиза : навч. посіб. / Л. В. Гуцаленко та ін. Київ : Центр учб. літ., 2021. 352 с.
17. Максимів Ю. В., Гайдучок Т. С., Івасюк Н.Б. Розкриття обліково-аналітичної інформації у звітності підприємств в умовах воєнного стану № 11 (2025): Acta Academiae Beregsasiensis. Economics. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-11-353-365>
18. Гайдучок Т. С., Максимів Ю. В., Шкроміда Н. Я. Професійна доброчесність як основа якісної фінансової звітності в міжнародному контексті. Modern Economics. 2025. № 52(2025). С. 19-24. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V52\(2025\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V52(2025)-03).
19. Шило В. П. Судово-бухгалтерська експертиза : підручник / В. П. Шило, С. Ільїна, В. Шепелюк. К. : Кондор, 2025. 452 с.
20. Професійна газета “Все про бухгалтерський облік” (читальний зал бібліотеки університету)

Викладач Максимів Ю.В.